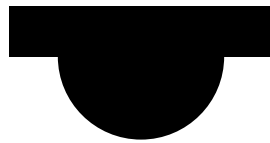

Absztrakton túl • Over abstract • Absztrakton túl • Over
abstract • Absztrakton túl • Over abstract • Absztrakton
túl • Over abstract • Absztrakton túl • Over abstract •
Absztrakton túl • Over abstract • Absztrakton túl • Over
abstract • Absztrakton túl • Over abstract • Absztrakton
túl • Over abstract • Absztrakton túl • Over abstract •
Absztrakton túl • Over abstract • Absztrakton túl • Over
abstract • Absztrakton túl • Over abstract • Absztrakton

A paradigma:riadné kurátori javaslata a 16. Velencei
Nemzetközi Építészeti Biennále magyar pavilonjában
rendezendő kiállítás koncepciójára.

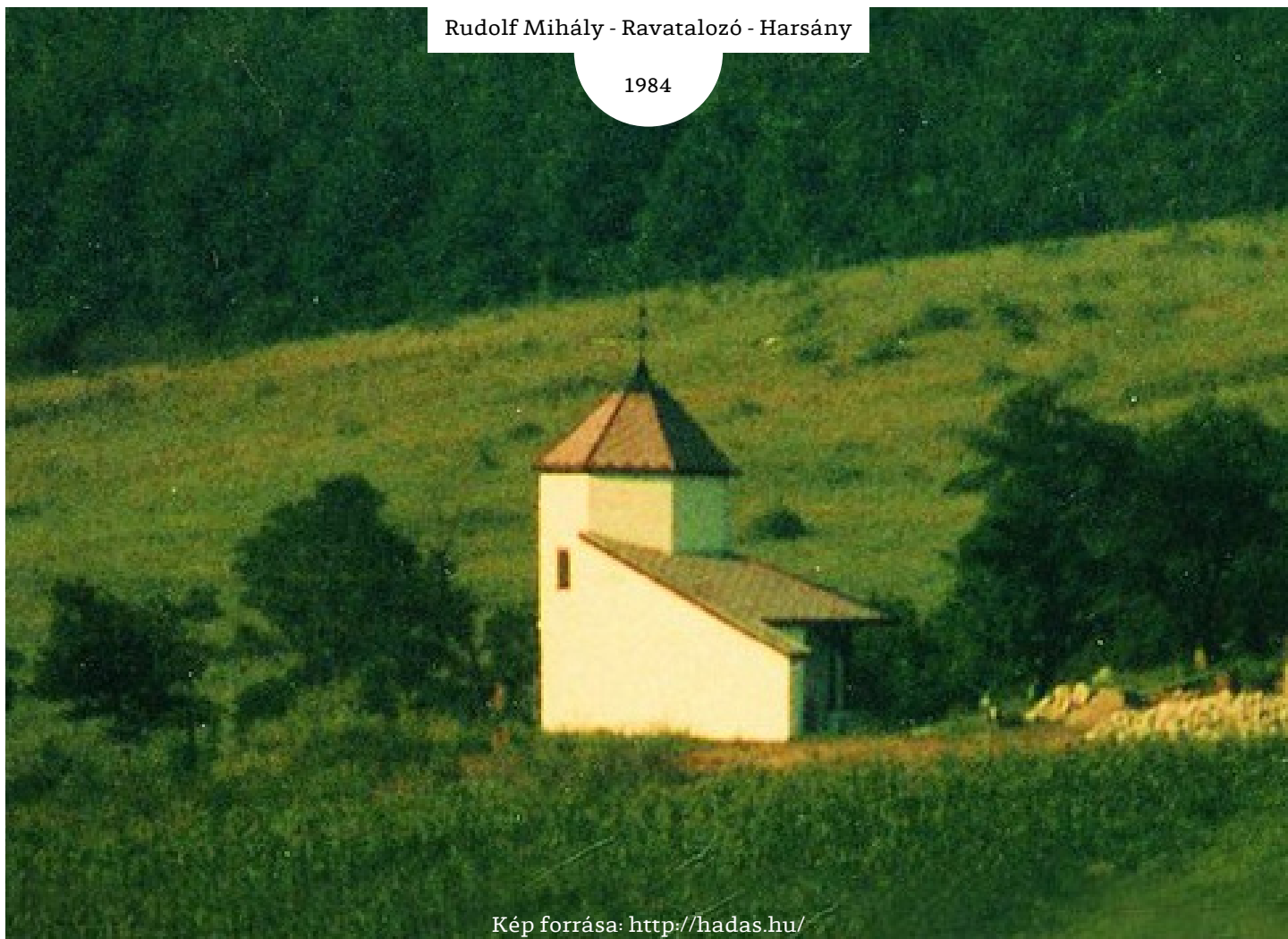
azok lesznek részei a kánonnak, amelyek absztrakt állításokat fogalmazznak meg az építészeti formákkal és elemekkel kapcsolatban.

Mindent lehet, de semmi sem konkrétan az, ami. A párkány nem rendek szerint épül fel, a homlokzatokon nem a formatan arányai köszönnek vissza. Így azok az eszközök, amelyek az építészet több ezer éves hagyományaira támaszkodnak, az építészettörténet tudományos területére sodródtak. Ha az építész történeti kategóriákban gondolkodik a kortárs építészetről, akkor kizárólag műemléki, azaz tudományos okokból teszi ezt. Tükröződik ez a hozzáállás az oktatásban és a mindennapi praxisban is.

Ehhez idomul a szakma környezete és tartalomipara is. Absztrakt módon folynak azok a diskurzusok, amelyek a szakma belső szabályrendszerét hivatottak ábrázolni. Absztrakt fogalmak segítik a maga helyét kereső építészt eligazítani a követendő példák sokaságában. Absztraktak az építészeti kritikáink és azok címei is .

Rudolf Mihály - Ravatalozó - Harsány

1984

A modern építészet eszköztára éppúgy alkalmas erre az absztrakcióra, mint ahogyan a kritikai regionalizmus azzá lett a nyolcvanas évektől. Az ezzel a két irányzattal összefüggésben megvalósult és értelmezett épületek alkotják a magyar építészet gerincét és minden egyéb produktum ehhez viszonyítva kerül fel a magyar építészet képzeletbeli nagy tablójára. Az elmúlt ötven év legfontosabb, reprezentatívának szánt, kurrens szakmai-építészeti válogatása a modern és a kritikai-regionalista építészet emlékeiből válogatott. A legfontosabb építészeti folyóiratok: a két világháború között a Tér és Forma, a háború után pedig a Magyar Építőművészet olykor szinte dogmatikusan követték ennek a két irányzatnak az elvárásait. Ehhez igazodtak a szakmai elismerések, így – a kezdeti, politikai döntéseket követően mindinkább a szakmai konszenzusnak megfelelően odaitélt – Ybl Miklós-díj. A szakma képviselői és történetírói tehát ennek az absztrakt kánonnak a függvényében ítélik meg a két háború közötti neostílusokat, a népies mozgalmat, a neoklasszi-

Kiss Zoltán - Délibáb utcai lakóház - Budapest

1955

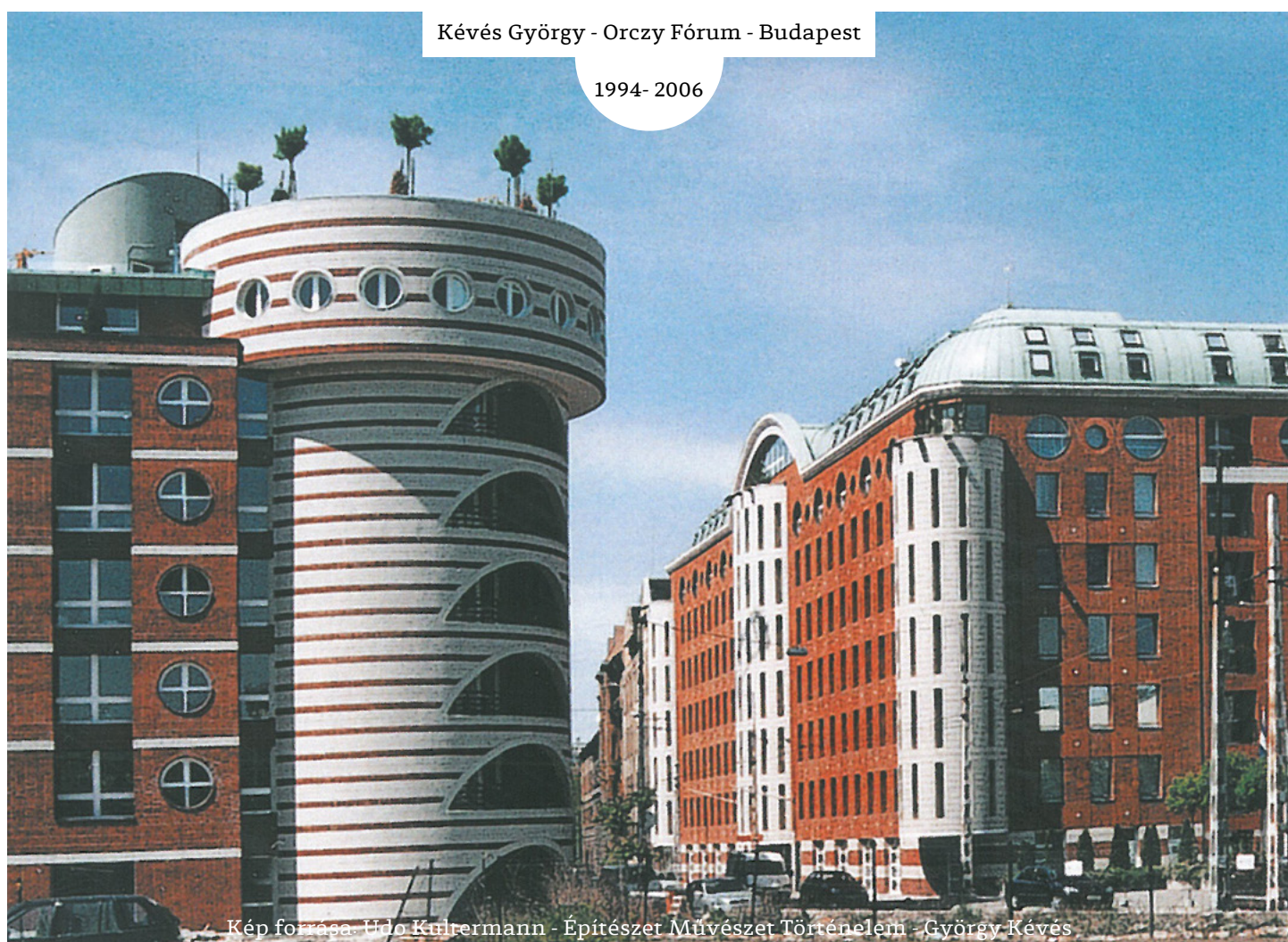

Kép forrása: Magyar Építőművészet Folyóirat 1955

cista építészetet, a Magyarországon egyedi jellemzőkkel kialakult szocialista realizmust, a posztmodern építészetet és az organikus mozgalmat, de még olyan – a fősodortól jelentősen el nem térő – alkotók tevékenységét is, mint Bán Ferenc, Kévés György vagy akár Reimholz Péter.

Szemlélve ezen korszakokat és azt a kevés értékelő törekvést ami megpróbálta ezeket viszonyrendszerben elhelyezni, körvonalazódik egy fel nem tárt és csak töredékeiben létező magyar kánon. Ennek virulens időszakai egybeesnek azon történelmi, átmeneti korszakokkal, amelyek alatt akár politikai, akár szakmai, akár pedig piaci okokból a modern gyökerű építészet nem tudott releváns lenni. Így nem meglepő az sem, hogy jelentős magyar építészek életműve is idomult ezekhez az időszakokhoz és átmenetekhez

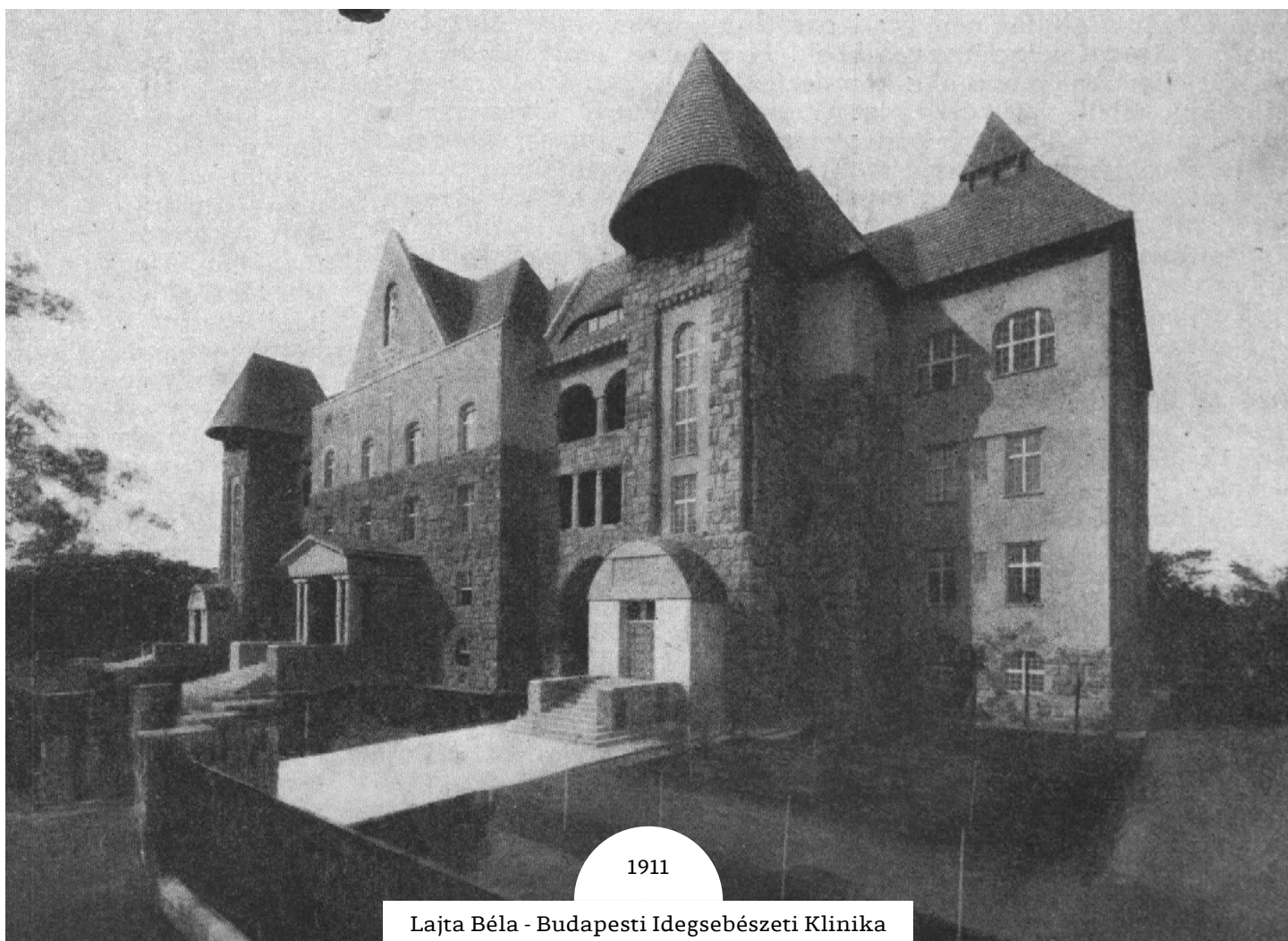
Jelenkorunk aktuálpolitikai összefüggései kellő váratlansággal és gátlástalansággal kérdőjelezik meg ezt a létező kánont. Annak ellenére szembetűnő ez, hogy a viták,

Kép forrása: Udo Kultermann - Építészet Művészet Történelem - György Kévés

amelyek mentén megtárgyalható és feldolgozható lenne ez a megkérdőjelezés, azok rendre elmaradnak, vagy bűvő patakként jönnek csak létre és nem érik el az építész-társadalom, valamint az építészet iránt érdeklődők szélesebb közönségét. A Diósgyőri vár felújítása, a Budavári lovarda és a Stöckl lépcső visszaépítése, az MTESZ székház elbontása és Hüttl Dezső tervének befejezése a magyar építészetnek egy olyan valóságát teremtik meg, amely nem következik a meghatározó magyar építészeti kánonból és annak jellemzőjéből az absztraktivitásból sem. Mivel a szakmának nincs meg a megfelelő eszközrendszere és fogalomkészlete arra, hogy ezekre a változásokra reagáljon, saját kánonjába pedig nem tudja beilleszteni őket, ezért leginkább az egyszerű utat választva ignorálja őket.

Bár ez a folyamat szakmán kívüli beavatkozások mentén alakítja a kánont, az elnagyolt és váratlan politikai gesztusok mégis lehetőséget teremtenek arra, hogy – akár a naivitás bélyegét is vállalva – új gondolatokat érleljünk

1911

Lajta Béla - Budapesti Idegsebészeti Klinika

ki a kánonunkkal kapcsolatban egy szakmai diskurzus mentén. Különösen úgy, hogy hasonló tendenciákat látunk körvonalazódni a nemzetközi áramlatokat figyelve.

Az elmúlt évek során előtérbe kerül egy, a történetiségen és felszabadult formai hagyományokon nyugvó építészeti olvasat. Ennek az olvasatnak az újra előkerülésével pedig egy tervezői habitus felértékelődése is megjelenik. A posztmodern építészet történeti törekvéseinek homloktérbe kerülése együtt jár a 20. század kánonon kívüli, historizáló, népies törekvései, illetve a klasszicista és az antik építészet átértékelésével. Ez párhuzamos nemzetközi fórumokon és csoportokon keresztül már történik. A folyamat megkoronázásaként, és egyben azt katalizálva az idei Chicagói Építészeti Biennále témája, a Make New History is egybevág ezekkel a kísérletekkel. A Chicagói Biennále programja pontosan azokat - a mi olvasatunkban az absztrakt építészettől eltérő – kortárs építészeti kezdeményezéseket gyűjti össze, amelyek az

építészet történeti menetébe tudatosan helyezkednek vissza.

Úgy gondoljuk ezt a két távoli, szakmán belüli és szakmán kívüli ösztönzöt figyelembe véve, időszerű egy áttekintő tárlat létrehozása, amely rávilágít a magyar építészet elmúlt száz évének nem tárgyalt, de ezekbe a nézőpontokból releváns eredményeire, beleértve napjaink szakmagyakorlóit is.

Különösen akkor, ha erre a 2018-as Velence Építészeti Biennále kurátori felhívása, Yvonne Farrell és Shelley McNamara koncepciója is lehetőséget kínál, amely arra bátorítja a résztvevő országokat, hogy értékeljék át gondolkodásmódjukat és tekintsenek új szemmel az építészetre, az idő és az emlékezet összefüggésében, összekapcsolva múltat, jelent és jövőt.

Ehhez kapcsolódóan a paradigma:riadné stúdió javaslata egy olyan kiállítás prezentálása a nemzetközi közönségnek, amely szubjektív utazás a magyar építészet elmúlt száz évének azon emlékei között, amelyek nehe-

Károlyi Antal - Jó Szerencsét Művelődési Ház

1957

zebben simíthatóak bele a bejáratott építészeti kánon fő-sodorába. Egy olyan tárlat megrendezése a célunk, amelyben esszéisztikusan bomlik ki egy létező, velünk élő, de összefüggéseiben csak kevésbé vizsgált, formailag felszabadult magyar építészet. Valóság és hipotézis keveredik ebben a kurátori koncepcióban, amely felkutat, feltételez és esetenként megkreál lineáris összefüggéseket a magyar építészet eddig szigetszerűen létező elemei között.

Fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy a kiállítás koncepciója építészeti nem pedig művészettörténeti vagy építészettörténeti indíttatású. A koncepció megalkotói építészek, akik személyes tapasztalataik, olvasmány és könyvtári élményeik alapján fogalmazták meg koncepciójukat.

Ennek ellenre olyan kiállítást tervezünk, amely egy releváns nemzetközi diskurzusra építve feltételezésünk szerint a globális építészeti közösség érdeklődésére is számot tart, ugyanakkor a magyar közönség is új tudással gazdagodhat általa. A tárlat lehetőséget teremt, hogy széles

Rajk László - Lehet téri vásárcsarnok

2004

Kép forrása: <http://www.rajk.info>

közönség tekinthessen rá a magyar építészet absztrakton túli hagyatékára.

A kiállítás időbeli kiindulópontját az 1910-es évek jelentik, a ma használt modernizmus-fogalmunk keletkezéséből eredően. A két világháború közötti időszak, az 1950-es évek, az ún. „hosszú hatvanas évek”, valamint a posztmodern periódusa mellett a koncepció napjaink releváns, a megszokott kánonokon kívül eső projektjeiből is válogat.

A kiállítás két fő installáció köré szerveződik. Az egyik három projektet mutat be, amelyekhez csatlakozóan esettanulmányokkal megtámogatva bontható ki a kurátori koncepció alapján feltételezett kétfajta építészet. A másik pedig egy tájszerű installációba helyezve prezentálja a kurátori állításhoz kapcsolódó gyűjtést.

A három kulcsprojekt –egy-egy konkrét építészeti feladat történetén és eredményein keresztül mutatják be a magyar építészet párhuzamos valóságait.

Pintér Béla - Tolna Kultúrház

1952

Budapest M2 metróvonal építésze

A metróvonal építése 1950-ben kezdődött, majd gazdasági okokból 1954 februárjában leállt. Ekkor már a teljes metróvonal több mint egyharmada készen állt, így bizonyos szocialista realista stílusban megépített felszíni építmények is. Mivel az építkezéseket csak a 60-as években kezdték újra, az akkor – politikai okokból – már feloldott szocialista-realista kötöttségek nélkül fejeződött be a metró építése, amely a meglévő építészeti szerkezetek bontásával és helyükbe modern felépítmények tervezésével és kivitelezésével járt. A szocialista realizmus nyomainak eltüntetése a főváros leglátogatottabb építészeti tereiből nem csupán politikai, hanem esztétikai döntés is volt, hiszen az 1950-es évek végén a magyar építészsakma „visszatért” a modernitáshoz, amely nem tűrt meg stiláris alternatívákat.

A diorámák nézete

01

Sevilla Magyar Pavilon

Az 1992-es Sevillai világkiállítás az első nemzetközi megjelenése volt a Magyar Köztársaságnak az államszocializmus bukása után. A pavilonra kiírt pályázatot ifjabb Janáky István nyerte meg, aki koncepciójában absztrakt módon képezte a Magyar Köztársaságot kibontakozó, törékeny szabadságát. A lepkeház azonban bármilyen szép szimbólum is volt, politikai döntés nyomán nem valósulhatott meg. Helyét Makovecz Imre konkrét építészeti állításaival operáló tornyokat és hajótestet felvonultató építészeti víziója foglalta el.

MTESZ székház

Az MTESZ székház Budapest ikonikus helyszínén, a Kossuth téren épült fel, a tér egyetlen modern épületeként, ezáltal a magyar államiság egy időszakát is képviselve.

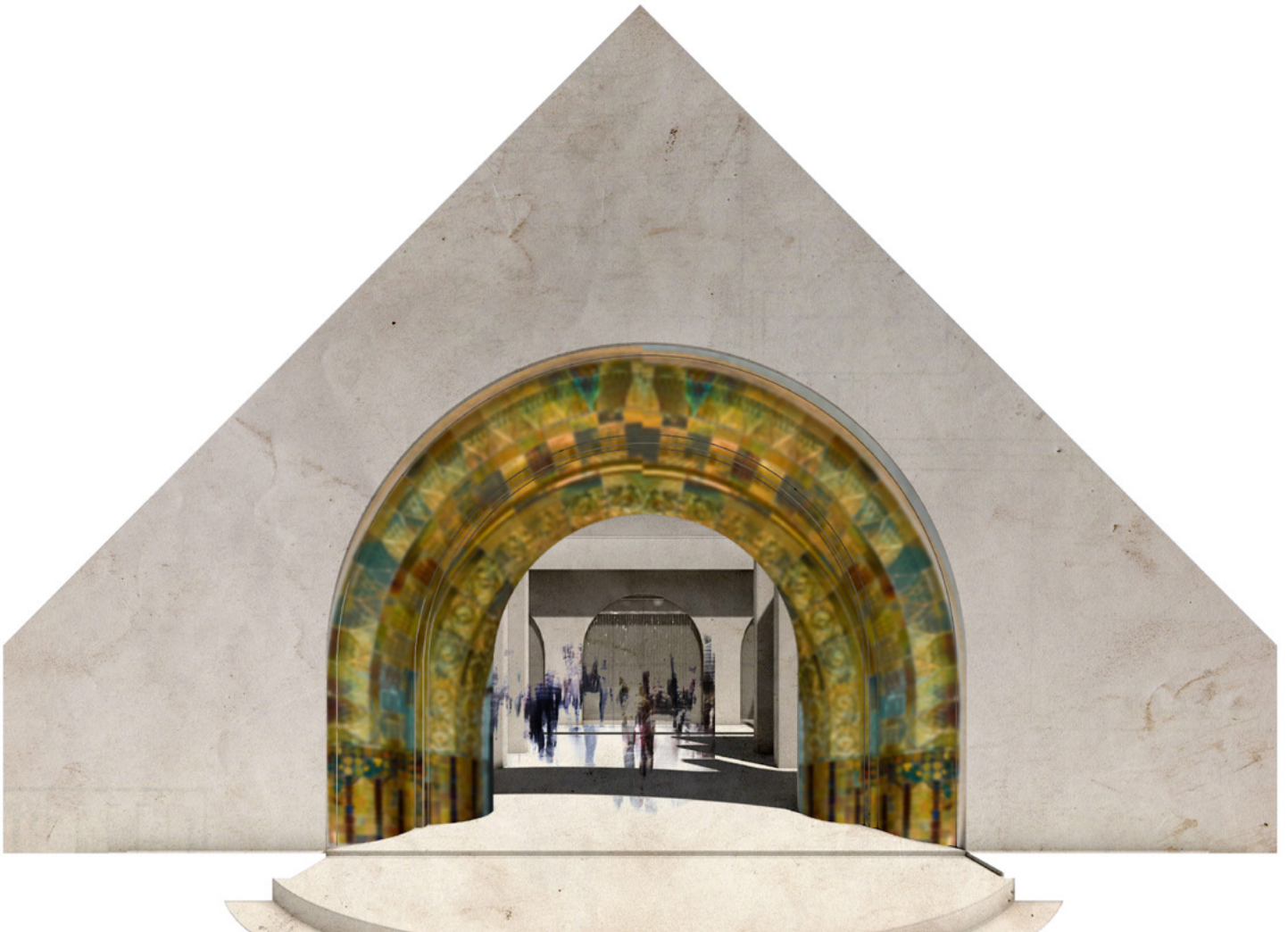
Az eseménytér nézete

02

Az államszocializmusnak azonban ez a lenyomata a Kossuth téren, a magyar törvényhozás legfontosabb épületéhez olyan közel 2016 őszén bontás alá került. Pintér Béla modernista épületének helyére a korábbi elképzelésekkel ellentétben pedig nem egy új irodaház, hanem Hüttl Dezső eredeti tervei által elképzelt homlokzattal ellátott, de belsejében modern irodaház kerül, egy történeti illúzióval egészítve ki a Kossuth tér képét.

A három példa története bár politikailag is átfűtött, de kurátori koncepciónk szerint nem a politikai összefüggések lennének főszereplői a pavilonban történő bemutatásuknak, hanem a létező kétfajta építészeti viselkedésforma megmutatkozásai azonos építészeti problémák kapcsán. A három példa két-két verziójának képei óriásplakát méretű prizmatáblákon fordulnának át egymásba, hangsúlyozva hogy kánon szinten párhuzamos jelenségekről van szó. A plakátok mellett szövegesen kerülne kifejtésre a projektek feltárt története, a kiállítás

kiadványában pedig a kapcsolódó teljes esettanulmányok helyet kapnának.

Míg a kiállításnak ezen installációja a két építészet egymásmellettségét mutatja be, addig a pavilon további tereiben egy szabadon bejárható, fotózható és részletekbe menőenböngészhető gyűjtéssel találkozhatnak a látogatók. A gyűjtés azt az alaputatást mutatja be, amit a paradigma: ariadné építései Kovács Dániel művészettörténésszel együttműködve felhalmoztak az elmúlt évek során.

Csatlakozva kiállításunk alapkonceptiójához a gyűjtés dioráma kimunkáltságú installációkon jelennek meg. A valóságos hatású, de fiktív miniatürizált tájba illesztett kulcsemlékek forma, szín és textúrahű modelljeinek realitása és azok terepasztal szerűsége a kiállítási koncepció egyik nagyon fontos állítása, hiszen a bemutatandó építészeti gyűjtés elemei elképzelésünk szerint pontosan abban térnek el az absztraktnak jellemzett építészettől, hogy konkrét építészeti eszközöket alkalmaznak. Ha pedig így van, akkor bemutatásukra a konkrét diorá-

Az eseménytér és a prizma plakátok

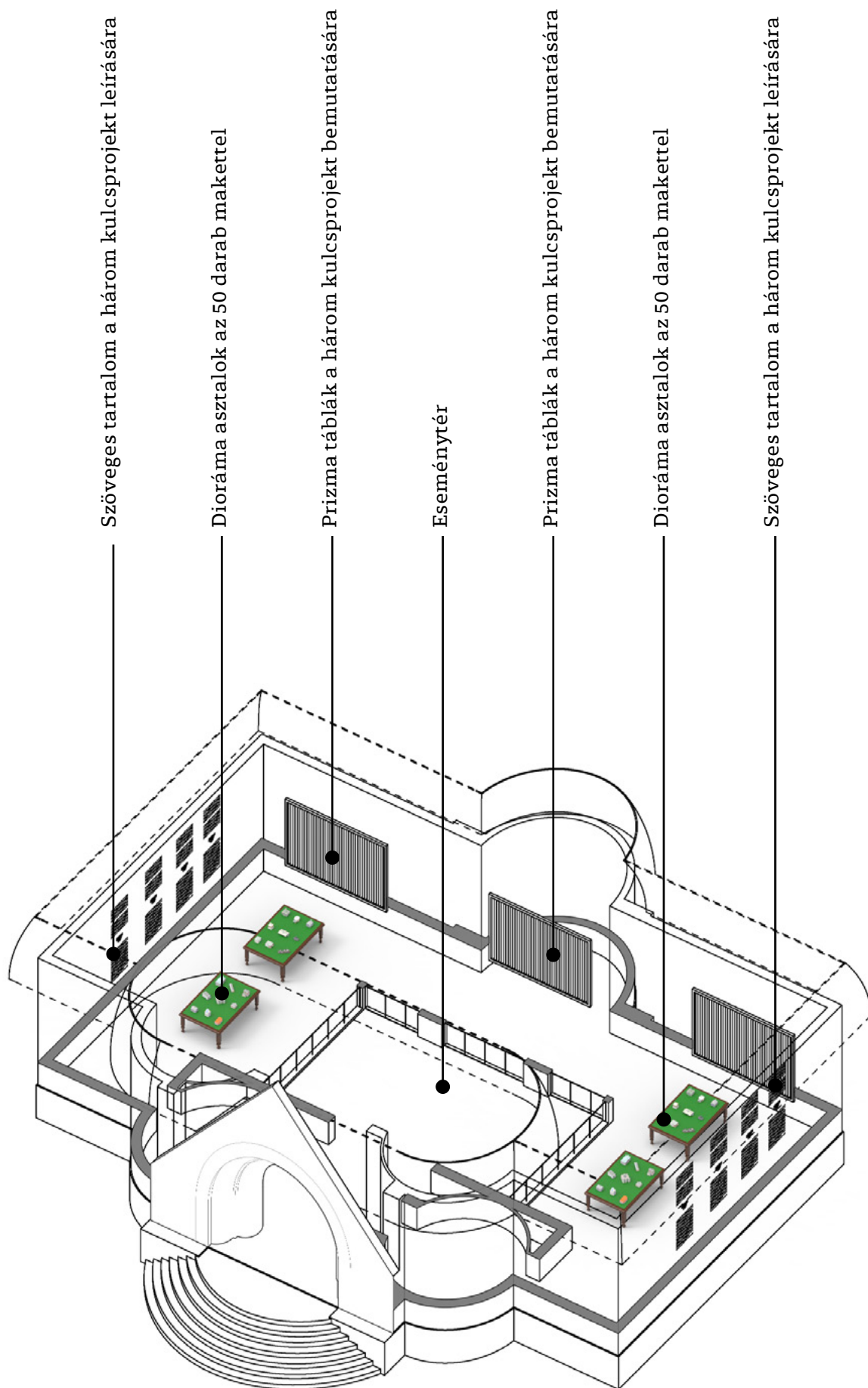
04

ma hangulatú makettek lehetnek a legmegfelelőbbek. Az építészet ezen típusú ábrázolása azonban nem légből kapott. A kortárs képzőművészeti projektekben is megtalálható ábrázolási eszközzel van szó. A makettek mellett a makettezés eszközeivel kisebb táblákon lennének feltüntetve az adott épületek adatai, építészei és járulékos információi.

A kiállítás koncepciójának nem célja, hogy kenyeret törjön bármelyik építészeti viselkedésforma felett, pusztán be akarja mutatni az építészet sokféleségét egy eddig itthon alulreprezentáltabb magyar építészet segítségével, amely viszont nemzetközi érdeklődésre tarthat számot.

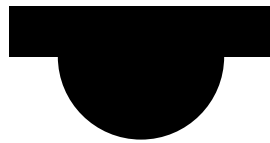

Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé •
 Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé •
 Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé •
 Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé •
 Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé •
 Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé •
 Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé •
 Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé • Rezümé •

Ha egyetlen fogalommal szeretnénk jellemezni a magyar építészeti kánont, akkor az absztrakt lenne a megfelelő kifejezés. A meghatározó magyar építészeti alkotók házai közül azok lesznek részei a kánonnak, amelyek absztrakt állításokat fogalmazznak meg.

Az elmúlt száz évben a modern építészet és a kritikai regionalizmus eszköztára volt alkalmas az absztrakt alkotásra. Így ennek a két stílusnak a megvalósult épületei teremtik meg a magyar építészet gerincét, ame-

lyhez viszonyítva ítéljük meg a két háború közötti neostílusokat, a klasszicista magyar építészetet, a szocialista realizmust, a posztmodern építészetet és az organikus mozgalmat.

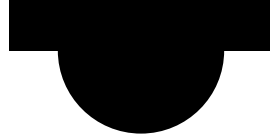
Nemzetközi szinten azonban előtérbe kerülni látszik egy történetiségen és formai hagyományokon nyugvó építészeti olvasat. Ez pedig egy új tervezői habitus felértékelődésével is együtt jár. Ezt a folyamatot is figyelembe véve, időszerűnek tartjuk egy áttekintő tárlat létrehozását, amely a magyar építészet elmúlt száz évének ebbe az új diskurzusba illeszkedő eredményeire koncentrálna. Különösen, mivel erre a 2018-as Velencei Építészeti Biennále kurátori felhívása is lehetőséget ad.

A paradigma:ariadne stúdió kiállításjavaslata egy subjektív utazás a magyar építészet elmúlt száz évének azon emlékei között, amelyek nem simíthatóak bele a bejáratott építészeti kánonba.

Resume • Resume • Resume • Resume • Resume • Resume •
 Resume • Resume • Resume • Resume • Resume • Resume •
 Resume • Resume • Resume • Resume • Resume • Resume •
 Resume • Resume • Resume • Resume • Resume • Resume •
 Resume • Resume • Resume • Resume • Resume • Resume •
 Resume • Resume • Resume • Resume • Resume • Resume •
 Resume • Resume • Resume • Resume • Resume • Resume •
 Resume • Resume • Resume • Resume • Resume • Resume •
 Resume • Resume • Resume • Resume • Resume • Resume •

If we had to describe the Hungarian architectural canon with one word, the expression abstract would be appropriate. Out of the buildings influential Hungarian architects design, the ones that become part of the canon articulate abstract statements.

The past 100 years, it was Modernist architecture and critical regionalism that provided the tools for abstract designs. Therefore, buildings realized in these styles form the core of the Hungarian architecture; we approach in-

terwar revival styles, the architecture of the Hungarian Classicism, Socialist Realism, Post-Modern architecture, and the organic movement in comparison to it.

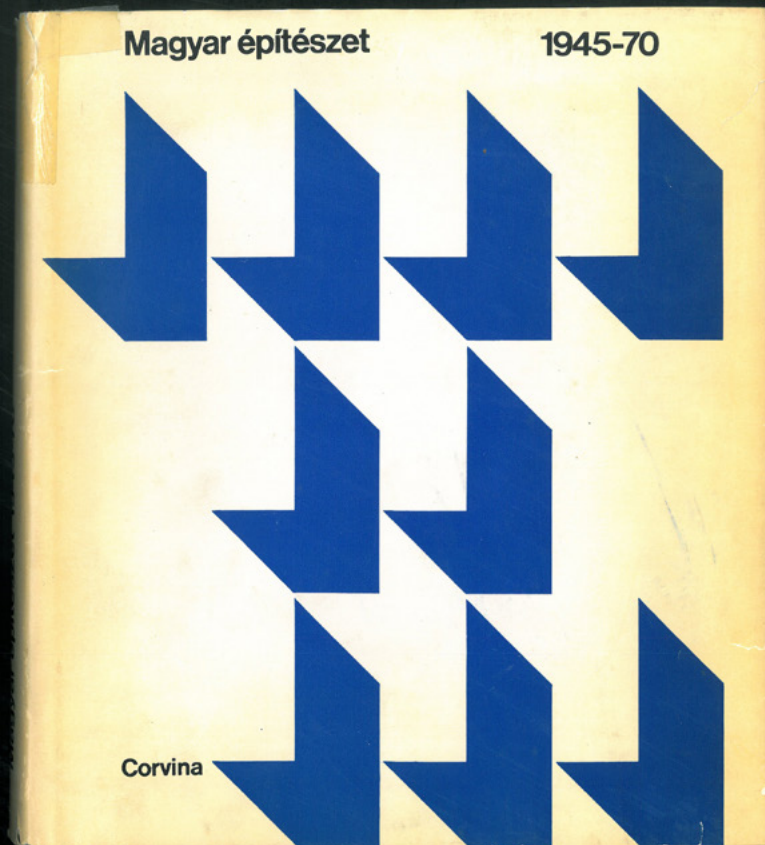
On an international level, however, an architectural understanding based on historical and formal traditions seems to come to the fore, also resulting in the appreciation of a distinct designer attitude. Taking this development into account, we consider it timely to create a thorough exhibition revolved around those achievements of the Hungarian architecture of the past 100 years that meet the points of view of this new discourse. Especially, since the curatorial call of the Biennale Architettura 2018 provides an opportunity to do so.

The submission by the studio paradigma:ariadné is a personal journey through the very reminiscences of the Hungarian architecture of the past 100 years that do not fit the conventional architectural canon.

és keretein túlmutató gyűjteményes műként jön létre, amely elképzelésünk szerint ösztönzője lehet további a témában történő kutatásnak, szövegnek és kiadványnak, rámutatva egy tetemes méretű hagyatékra, amely eddig parlagon hevert.

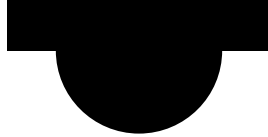
A katalógus – mint ahogyan a kiállítás is – két élesen elhatárolható részből épül fel. Az első rész a kiállítás anyagát kibővítve nem három, hanem négy esettanulmányt tartalmaz. A M2 metróvonal, a Sevillai Világkiállítás magyar pavilonja és az MTESZ székház története mellett egy negyedik bevezető tanulmány mutatja be további apróbb léptékű párhuzamosságokat. Ezek között található a Nemzeti Színház Astoriára készült 1912-es pályaművei, vagy magának a Velencei Biennále magyar pavilonjának az elmúlt száz évben tervezett és megvalósult verziói. A példák segítségével ez a tanulmány helyezi el továbbá stílus és kor szerint is a tárgyalt példák építészetének jellemzőit is, körüljárva azok történelmi korszakait.

Az egyes akadémiai igényességű esettanulmányok 30-

50.000 gépelt karaktert tesznek ki és képekkel gazdagon illusztráltak. A szövegeknek nem célja értékítélet megfogalmazása, mint ahogy az sem, hogy a magyar építészetet a 90-es és 2000-es években jellemző szakmai ellentétek viszonyrendszerében értékelje. Így stilisztikájában és habitusában a szövegeknek az angol-szász hagyományoknak megfelelő értekezések szolgálnak előképül.

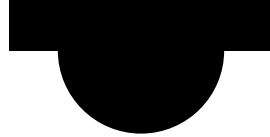
A kiadvány másik része album-szerűen oldalpárokból rendezve mutatná be a kiállításon is prezentált építészeti gyűjtést, amely így egy élményszerű, bármikor szívesen kézbevehető fejezete lenne a kiadványnak. A gyűjtés a kiállításon is megjelenített terepasztalra helyezett makettek fotóival, archív képekkel és a jelenkori állapotokat ábrázoló képekkel illusztrált. Ehhez kapcsolódóan csak annyi szöveg jelenne meg, amely az épület beazonosításához és felkereséséhez, és a további kutatásához szükséges. A csatlakozó 500-600 karakteres leírások útikönyv jelleggel számolnának be az egyes példákról, jellemezve azokat stílus és építési korszakuk alapján.

A katalógus fizikailag is két részre bomlik, így egy 150 és egy 200 oldalas kötetből áll. Míg az első tanulmányokat tartalmazó kötet B5-ös akadémiai folyóirat méretű, addig a gyűjteményes kötet B4-es album méretű, hogy a képi anyagok minél előbbek, élvezhetőbbek legyenek.

alkotja, amely heti rendszerességgel tár fel 2000 karakter terjedelmű szövegeken keresztül részleteket a kiállítandó anyag készüléséről. Ez a blog 2018 márciusában indulna el és lényege, hogy a közösségi médiában prezentált képi anyagot értelemzésekkel, részletekkel lássa el.

A kommunikáció harmadik szintje azokkal a médiapartnerekkel történő együttműködés eredményeként állnak elő, akik felületén már exkluzívabb cikkek, írások jelenhetnének meg, vagy akik a közösségi média felületek vendégszerkesztőiként helyeznék el a magyar gyűjtést nemzetközi kontextusban. Ez a kommunikációs szint teremti meg a lehetőségét annak, hogy a kiállítás híre minél szélesebb és minél többféle közönséghez jusson el. Ezek a partnerek jellemzően külföldi és itthoni gyűjteményes blogok vagy azok szerkesztői.

A kommunikáció során a következő oldalakkal és személyekkel kívánjuk felvenni a kapcsolatot:

Failedarchitecture.com; Hiddenarchitecture.com;
Ofhouses.tumblr.com; Socks-studio.com; Koozarch.net

Andrew Kovács

<https://www.instagram.com/archiveofaffinities/>

Adam Nathaniel Furman

<https://www.instagram.com/adamnathanielfurman/>

Vincze Miklós

<http://grofjardanhazy.tumblr.com/>

Schmied Andi

<http://stukko.tumblr.com/>

